

Bildningsförvaltningen  
Pernilla Elfstrand  
Pierre Nystedt

Kultur- och fritidsnämnden

## **Antagande av förslag på valda åtgärder inom miljö- och klimatprogrammet 2027 för kultur- och fritidsnämnden**

### **Ärendet**

Kommunfullmäktige har beslutat om miljö- och klimatprogram att gälla för perioden 2021 till 2030. Samtliga nämnder ska årligen fastställa valfria åtgärder för att beslutade mål och uppdrag ska kunna uppnås. Beslutade åtgärder utgör underlag för budget 2027.

Bildningsförvaltningen föreslår inga specifika åtgärder för 2027 men redogör i detta tjänsteutlåtande daterat 2026-05-21 för de åtgärder som genomförts och planeras inom ramen för den ordinarie investeringsprocessen.

### **Bildningsförvaltningens förslag till beslut**

#### **Kultur- och fritidsnämndens beslut**

Kultur- och fritidsnämnden antar förslag på valda åtgärder inom miljö- och klimatprogrammet 2027 för kultur- och fritidsnämnden och överlämnar det till kommunstyrelsen.

### **Bakgrund**

Syftet med miljö- och klimatprogrammet är att styra mot en god och hälsosam miljö och en långsiktig hållbar utveckling i Danderyd.

Miljö- och klimatprogrammet har sex fokusområden:

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Friskt vatten
- Biologisk mångfald
- God bebyggd miljö
- Giftfrimiljö

Enligt programmet har nämnden ett politiskt ansvar för att tillsätta resurser till programmets genomförande och ska i beslut om åtgärder verka för att målen och uppdragen i programmet uppnås.

Miljö- och klimatprogrammet ska följas upp en gång per år. Kommunstyrelsen ansvarar för uppföljning och samordning med berörda nämnder. Nämnderna ansvarar för underlag i form av miljöredovisning.

Bildningsförvaltningen  
Pernilla Elfstrand  
Pierre Nystedt

## Bildningsförvaltningens utredning

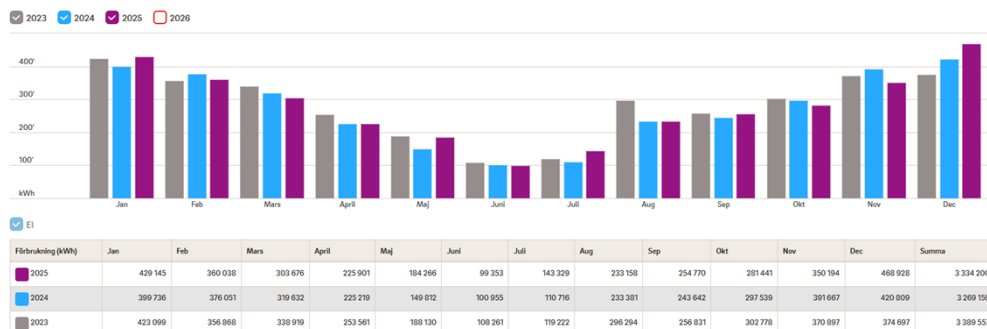
Miljö- och klimatprogrammet är omfattande och har en genomförandetid till 2030. Detta innebär att val av åtgärder sker successivt över tid och att nämnden inte arbetar mot samtliga fokusområden årligen. Det centrala är att nämndernas sammantagna åtgärder bidrar till att det övergripande målet uppnås. För att uppnå bästa effekt föreslår förvaltningen att nämnden fokuserar på de områden där nämndens verksamheter bedöms ha störst miljöpåverkan:

- Begränsad klimatpåverkan – energianvändning inom idrottsanläggningar
- Friskt vatten och giftfri miljö – spridning av granulat från konstgräsplaner samt bevattning och gödning av naturgräsplaner

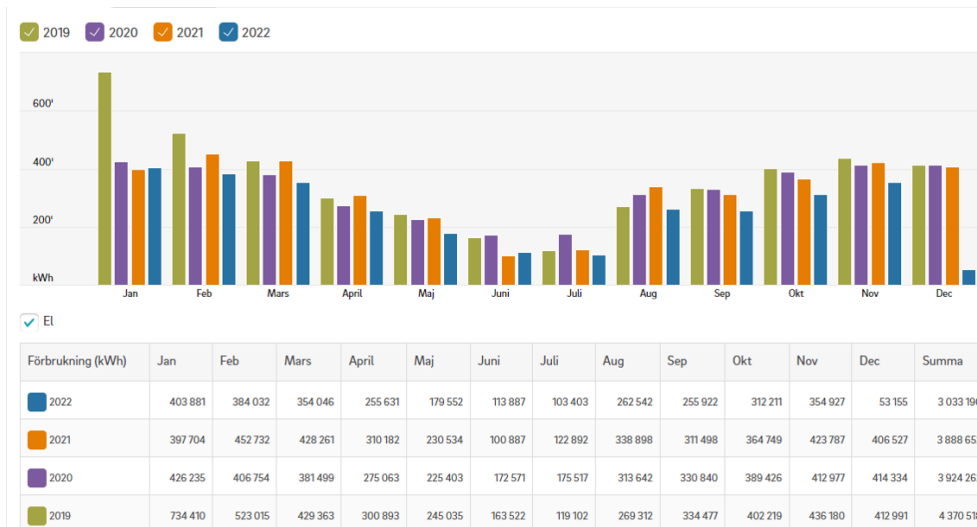
### Begränsad klimatpåverkan

Enligt kommunfullmäktiges uppdrag ska energianvändningen i kommunägda byggnader minska med minst tre procent per år i genomsnitt över en femårsperiod. Kultur- och fritidsnämnden uppnår precis målet för den senaste femårsperioden.

Under år 2025 förbrukade Danderyds idrottsanläggningar 3 334 200 kilowattimmar, vilket jämfört år 2020 är en minskning med 15 procent eller 590 062 kilowattimmar. Minskningen motsvarar den årliga förbrukningen för 30 genomsnittsvillor.



Bildningsförvaltningen  
Pernilla Elfstrand  
Pierre Nystedt



Den minskade elförbrukningen är huvudsakligen ett resultat av genomförda investeringar för att nyttja de konstfrusna isarnas kylanläggningar som värmepumpar. Installationer har genomförts på Stockhagen IP, Danderydsvallen samt Enebybergs IP. Påverkar gör även de nya servicebyggnaderna på Stockhagen IP och Enebybergs IP. Där äldre byggnader ersätts av nya byggnader som rent konstruktionsmässigt är mer energieffektiva. Positiv påverkan har också de luftavfuktare som installerades i ishallarna under 2023 samt det pågående successiva utbytet av belysning på planer och i elljusspår till energieffektivare LED-belysning.

Jämförelser i elförbrukning mellan enskilda år kan bli något missvisande. Förbrukningen kan påverkas av ombyggnationer, allmänhetens nyttjande av laddning på idrottsplatsernas parkeringar. Det är därför målsättningen om minskad energianvändning mäts som ett snitt över en 5-årsperiod. Variationer beror även på väderleken som påverkar elförbrukningen i de oisolerade ishallarna.

Det successiva utbytet till LED-belysning fortsätter i takt med att ekonomisk och teknisk livslängd uppnås och ingår som en del i ordinarie investeringsprocess. De flesta belysningsarmaturer är nu utbytta.

För att få ut mesta möjliga av redan genomförda investeringar ligger fokus fortsatt på energieffektiv isdrift. Detta kan innebära bland annat att hålla ”rätt” tjocklek och temperatur på isen, optimera vattentemperatur på läggvatten samt antal avkörningar.

Förvaltningen arbeta även med beteendeförändringar tillsammans med egen personal och föreningslivet för att minska läckage av värme från våra fastigheter och därmed spara energi.

För ytterligare energioptimering är isanläggningarnas system uppkopplade mot DUC (digitaliserad undercentral) som möjliggör styrning och därmed maximalt nyttjande av värmeåtervinningen från kylkompressorerna.

Bildningsförvaltningen  
Pernilla Elfstrand  
Pierre Nystedt

Systemen på Stockholm IP och Enebybergs IP är fullt uppkopplade. På Danderydsvallen finns uppkoppling och spillvärme nyttjas, men ytterligare investeringar för att få full styrning bedöms inte som intressant på grund av den korta issäsongen.

### ***Friskt vatten och giftfri miljö***

Danderyds idrottsanläggningar förbrukar årligen 16 000 kubikmeter vatten vilket motsvarar den årliga genomsnittsförbrukningen för cirka 313 personer. Förbrukningen avser främst nyttjande av duschar, spolning av isar samt bevattning av fotbollsplaner. Den senare är avhängig väderleken och variationer mellan åren förekommer. Inom anläggningssidan pågår en löpande översyn av arbetssätt för att minska vattenförbrukningen. Bevattning sker med fördel tidig morgon eller sen kväll för minskad avdunstning samt mer sällan, men kraftigare, för att stimulera grässets rottillväxt.

Förvaltningen konstaterar att ett allt varmare och torrare klimat kan komma att öka risken för bevattningsförbud under sommarhalvåret. Vid sådan händelse ser förvaltningen att nyttjandet omfördelas till de många konstgräsplaner som finns i kommunen.

Danderyds idrottsanläggningar använder i genomsnitt 2 000 kilogram konstgödning (NPK) per år på kommunens naturgräsplaner. Jordanalys görs på planerna så att gödning i förhållande till önskat nyttjande och slitage kan optimeras. Konstgödning har egenskaper som gör det enklare att få en kontrollerad tillväxtkurva varför det i dagsläget inte finns planer på att byta ut detta. Eftersom långtidsverkande gödningsmedel används minskas volymer och därmed minskar utsläpp i samband med transporter.

April 2023 köpte Danderyds kommun in fotbollsöreningarnas elva konstgräsanläggningar. Vid övertagandet hade samtliga konstgrässystem infyll med gummigranulat. Sedan övertagandet genomför förvaltningen successiva utbyten av konstgrässystem. Eftersom utbyte av konstgrässystemen utgör del av ordinarie underhållsplan innebär detta inte någon tillkommande kostnad inom miljö- och klimatprogrammet.

Vid utgången av 2025 var tio av elva konstgrässystem utbytta. Det sista konstgrässystemet för utbyte planeras till 2029. Detta innebär att återvunnet gummigranulat endast kommer att finnas på de tre 11-spelplaner Djursholm, Enebyberg och Stockholm. Runt dessa planer vidtas åtgärder i form av fysiska stopp för att förhindra läckage av mikroplast. Övriga tio planer är granulatfria eller innehålla biologiskt nedbrytbara granulat (kork). Sammantaget innebär detta cirka 585 ton mindre gummigranulat i kommunens konstgräsplaner. Genom fortsatt användning av gummigranulat på tre 11-spelplaner säkerställs under ett övergångsskede möjligheten att spela vinterfotboll i avvaktan på ytterligare utveckling gällande konstgrässystem för nordliga breddgrader.

Bildningsförvaltningen  
Pernilla Elfstrand  
Pierre Nystedt

### **Bildningsförvaltningens bedömning**

Sedan 2019 har elförbrukningen minskat med 24 procent. Ytterligare minskning av elförbrukningen kommer att kräva allt större och mer kostsamma investeringsåtgärder såsom nyttjande av solenergi. Sådana komplexa investeringar bör samordnas i kommunen så att investerade medel får störst effekt. Alternativt kan elförbrukningen minskas genom att ta bort de konstfrusna utomhusisarna vilket skulle få en omedelbar positiv effekt på såväl förbrukning som kostnader. Under kommande utbytesperiod av konstgräsplaner som startar 2030 kan möjligheten komma att beaktas att nyttja den jordvärme som finns under konstgräsplanerna.

Förvaltningen har avvaktat med att ersätta bränsle drivna arbetsfordon och handverktyg till eldrivna. Detta då man gjort bedömningen att såväl driftsäkerhet som laddningsmöjligheter utgjort ett betydande problem. Utvecklingen har dock gått framåt och som ett första steg kommer framtida planerade utbyten av bland annat större gräsklippare innebära en övergång till eldrift. Konstateras dock att tillgången till bränsle drivna verktyg är av vikt vid tillfällen då elförsörjningen inte fungerar såsom träd över ledningar vid storm med mera.

Europeiska kemikalieinspektionen har förbjudit försäljning av gummigranulat som infyll från år 2031. Beslutet innebär att utvecklingen nu går snabbt vad gäller att ta fram mer miljövänliga konstgrässystem som är spelbara året runt på våra breddgrader. Återstående planer med gummigranulat kommer därmed i samband med nästa byte som startar 2030 att få miljömässigt bättre alternativ.

Sammanfattningsvis kommer de åtgärder som vidtas under 2027 inte att innebära tillkommande kostnader utan ingår i den ordinarie investeringsprocessen.

### **Konsekvenser för barn och unga**

Arbetet med miljö- och klimatprogrammet utgår ifrån att Danderyds kommun ska främja en långsiktigt hållbar utveckling med generationsmålet i fokus där kommunen ska vara en förebild och ge förutsättningar för en god miljö och en god hälsa för invånarna. Ibland kan olika mål och ambitioner komma i konflikt med varandra. Barn har rätt till en meningsfull fritid och behöver rörelse för ett friskt liv samtidigt som detta kan innebära olika påfrestningar på miljö och klimat. Många barn och unga i Danderyd önskar utöva fotboll och isidrotter året runt. Kultur- och fritidsnämndens ambition inom miljö- och klimatprogrammet är att via stegvisa åtgärder möjliggöra detta samtidigt som ett långsiktigt miljö- och klimatfokus bibehålls.

### **Ekonomiska konsekvenser**

Beslutet innebär inga ekonomiska konsekvenser. Det arbete som sker miljö- och klimatfrämjande fortgår inom ramen för ordinarie budgetprocess.

**Datum**  
2026-05-21**Diarienummer**  
KFN 2026/0032

Bildningsförvaltningen  
Pernilla Elfstrand  
Pierre Nystedt

Johannes Pålsson  
Bildningsdirektör

Henrik Thureson  
Kultur- och fritidschef

#### Handlingar i ärendet

1. Tjänsteutlåtande, Antagande av förslag på valda åtgärder inom miljö- och klimatprogrammet 2027 för kultur- och fritidsnämnden
2. Förslag på valda åtgärder inom miljö- och klimatprogrammet 2027 för kultur- och fritidsnämnden

Expedieras  
Kommunstyrelsen